

liet aanlengen met zeker onsmakelijk gelijkkleurig vocht? Of zelfs, als hij, op dronkemanspartijen, kleine kinderen toevoegt, die niet van afschuw vervuld zijn, maar het tooneel even doodonschuldig bekijken als ze het een kwakzalver doen op de markt, of een saltimbanque vóór een kermistent?

En spreekt de zedepreeker, waar de schilder zegt, op de Dronken Man en Vrouw in het Rijksmuseum: „Als ge u bedrinkt, wordt uw overjas gegapt en verbaast uw poes zich over u”? En, op de Gevolgen der Onmatigheid: „Als ge u een roes drinkt, wordt uw papagaai zat gevoerd met Rijnwijn en worden uw rozen als paarlen voor uw zwijn geworpen”? En op het Slordige Huishouden: „Als ge er een huishouden van Jan Steen op na houdt, gaat de aap peuteren aan den hangklok?”

De moralist grijpt dieper, toont érg er gevolgen!

En de moralist — dit is psychologisch vanzelfsprekend — gaat juist niet te keer tegen wat spreekwoorden inhouden. Wat in spreekwoorden is belichaamd (eeuwige, onveranderlijke waarheden dezer menselijke wereld) is juist niet het arbeidsveld van den moralist. 't Zou boter aan de galg gesmeerd zijn.

En wat den satiricus betreft, hij is een opstandige, die zich ergert; een idealist, die de wereld beter zou wenschen; een trotsche, die bepaalde standen en beroepen minacht en veracht (Daumier: nos bons bourgeois, l'avocat, le médecin; Hogarth: de ondegelijke rijke huwelijken van zijn tijd).

Jan Steen, de humorist, greep naar spreekwoorden, omdat 1°. de illustratie daarvan symbolisch, d.w.z. voor ieder verstaanbaar is; 2°. daarmee een bijzonder geval wordt veralgemeend, dus verheven tot belangrijker anecdotisch peil.

(Dat in elken humorist een onbewuste moralist steekt, un moraliste malgré lui, doordat de humor teelt op den bodem van het goede hoekje van het menschelijk karakter, is een andere kwestie!)

Als er één mensch is geweest, die het Goddelijk oordeel, uitgesproken na de volbrachte schepping der Wereld („Ende Hij zag dat het goed was”) tot het zijne heeft gemaakt, dan is het Jan Steen geweest.

Al dat foutieve gezoek naar een verontschuldiging en een goedpraten moet zijn oorzaak hebben in de verwondering en bevreemding, dat 1°. een groot schilder bij voorkeur zoo weinig serieuze onderwerpen en triviale onderwerpen kan kiezen, en 2°. iemand, die een klein meisje zoo aandoenlijk lief kan schilderen als het kind in den Hoenderhof, en die zijn dochter met zulk een teere (toch krachtige!) menscheijkheid kan waarnemen als op het Meisje aan het Klavier en in de Teekenles, genoeg kon smaken in het weergeven van wat thans banale of stuitende tafereelen worden gevonden.

Nederland was een Luilekkerland geworden. „De hemel druppelt